

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

KADERE İMAN VE TEVEKKÜL

Tedbir kuldân, takdir Allah'tandır

10 Nisan 2026 Cuma

KADER

Sözlükte ölçü, miktar, bir şeyi belirli bir ölçüyle yapmak ve belirlemek anlamlarına gelen “**kader**” kelimesi dini bir kavram olarak; “Allah’ın, ezelden ebede olacak şeylerin zamanını, yerini, özelliklerini, niteliklerini ve nasıl olacaklarını ezeli ilmiyle önceden bilip takdir etmesi” demektir.

Sözlükte hüküm, emir, işi bitirme ve yaratma gibi anlamlara gelen “**kazâ**” ise; “Cenab-ı Hakk’ın ezeli ilmiyle takdir buyurduğu şeylerin sırası geldiğinde, onları, o takdire uygun bir biçimde meydana getirmesini irade edip yaratması” demektir.

Kaza ve kadere iman, Allah’a iman etmenin bir gereğidir. Bu bakımdan, Allah’a ve sıfatlarına iman eden bir insan, kaza ve kadere de iman eder. Kaza ve kadere iman etmek; sevap ve günah, iyi ve kötü, acı ve tatlı, canlı ve cansız, faydalı ve faydasız, kısacası hayır ve şer her ne varsa, bunların Yüce Allah’ın bilmesi, dilemesi ve yaratmasıyla olduğuna ve ondan başka yaratıcı bulunmadığına inanmak demektir.

Kaza ve kader, Allah’ın âlemde koyduğu plan ve programıdır. Kader konusu, İslâm dininde iman edilmesi farz olan esaslardan biridir. Nitekim Allah Teâlâ Hadid suresinin 22. ayeti kerimesinde buna işaret etmektedir.

ÂYET-İ KERÎME

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ
قَبْلِ أَنْ نَبْرَاهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ

“Yeryüzünde vuku bulan ve sizin başınıza gelen herhangi bir musibet yoktur ki, biz onu yaratmadan önce, bir kitapta yazılmış olmasın. Şüphesiz bu, Allah’a göre kolaydır.”

(Hadid, 57/22)

Resûlullah'ın (s.a.s.) halkın arasında bulunduğu bir gün, yanına gelen bir adam ona gelerek “İman nedir yâ Resûlallah?” diye sordu. Allah Resûlü (s.a.s.) de şöyle buyurdu:

HADİS - İ ŞERİF

أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ ، وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ
وَشَرِّهِ

“Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe inanmandır. Yine kadere, hayrına ve şerrine iman etmendir.” (Müslim, İmân 1, 5)

A. KADER VE İNSANIN SORUMLULUĞU

İnsanlardan birçoğu, kaza ve kaderin Allah’tan olmasının manasının; “Allah’ın takdir ettiğine kulu zorlaması” olduğunu zannetmektedir.

Oysaki bunun manası; “Kulun yapacağı şeyleri Allah’ın önceden bildiğini, onların ilahi takdirle meydana geldiğini, hayır ve şer her şeyin O’nun yaratmasıyla olduğunu bildirmektir.”

İnsan kâsib, yani bir işi yapmak isteyendir. Allah ise hâlıktır, yani, o şeyi yaratan var edendir. Buna göre insan hayır veya şer neyi isterse, Allah onu yaratır. İnsanın kendi iradesi ile seçtiği bu isteği, sorumluluğunun esasını oluşturur.

Hicretin on yedinci senesinde **Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh** (r.a.) komutasındaki İslâm ordusu, Şam’a gelen Hz. Ömer (r.a.) ile Suriye-Hicaz sınırında bulunan Serğ Köyü’nde karşılaşır. Ebû Ubeyde (r.a.), Şam civarında veba salgını olduğu haberini verir. Hz. Ömer (r.a.) de durumu görüşmek üzere muhacir ve ensarı ayrı ayrı toplar ve onlarla istişarelerde bulunur. Ne var ki istişarelerden bir sonuç alınamaz. Kimisi, **“Sen bir görev için çıktın, bundan geri dönmeni uygun görmüyoruz.”** derken kimisi de, **“İnsanları tehlikeye atmanı doğru bulmuyoruz.”** der. Hz. Ömer (r.a.), istişarelerine devam eder ve son olarak Mekke fethine katılmış muhacirlerle, Kureyş’in ileri gelenlerini toplar. Bu son istişareden ittifakla geri dönme ve insanları veba tehlikesine atmama kararı çıkar. Bunun üzerine Hz. Ömer (r.a.), Medine’ye geri dönülmesi emrini verir. Fakat ordu komutanı Ebû Ubeyde (r.a.), bu durumu kader inancıyla bağdaştırmamış olacak ki halifeye, **“Allah’ın kaderinden mi kaçırıyorsun?”** diye sorar. Hz. Ömer (r.a.), **“Evet, Allah’ın kaderinden yine Allah’ın kaderine kaçırıyoruz.”** diye cevap verir ve şöyle devam eder, **“Develerini otlatmak için, biri verimli diğeri kıraç iki yamaçlı bir vadiye götürdüğünü farz et. Onları ister otu bol yerde ister çorak yerde otlat, sonuçta her iki yerde de Allah’ın kaderiyle otlatmış olmaz mısın?”** diye sorar.

Bu sırada, daha önce bir işi için aralarından ayrılmış olan Abdurrahman b. Avf (r.a.) çıkagelir. Tartışmanın sebebini öğrenince, **“Bu konuyla ilgili bende bir bilgi var.”** diyerek Hz. Peygamber’in (s.a.s.) şöyle buyurduğunu nakleder: **“Bir yerde veba hastalığı olduğunu**

İşitirseniz oraya gitmeyin. Bir yerde de veba hastalığı çıkar da siz orada bulunursanız vebadan kaçarak oradan çıkmayın.”

Kararının isabetli olduğu Resûlullah'ın (s.a.s.) hadisiyle de teyit edilince, Hz. Ömer (r.a.) Allah'a hamd eder, orduya geri çekilme emri verip Medine'ye döner. (Buhârî, Tıb, 30; Müslim, Selâm, 98-100)

Nitekim şu ayette bu konuyu desteklemektedir.

Â Y E T - İ K E R î M E

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ

“Kim iyi bir iş yaparsa kendi lehinedir. Kim de bir kötülük yaparsa kendi aleyhinedir. Rabbin kullara (zerre kadar) zulmedici değildir.” (Fussilet, 41/46)

Kaderin anlaşılma sorunu, Allah'ın iradesinin her şeyi kuşatması yanında insanın irade özgürlüğünün imkân ve sınırının ne olduğu meselesine dayanmaktadır. Kader, ancak insanın yeryüzüne bir imtihan için gönderildiği gerçeği temel alınarak anlaşılabilir. İradesi ve seçme özgürlüğü olmayan bir kişinin denenmesinden bahsedilemeyeceğine göre, insanın sorumlu varlık olmasını mümkün kılan bu yönünü doğrudan kısıtlamayan üst bir planlamanın olduğu düşünülmelidir. Buna göre insanın bütün tercihleri her hâlükârda bu kaderin içerisinde ve hiçbir şekilde Allah'ın irade ve kudretinden bağımsız değildir. Hz. Ömer'in (r.a.) Ebû Ubeyde'ye (r.a.) güzel bir temsille, develerini otlatmak için önündeki vadinin çorak ve otlu yamaçlarından herhangi birini tercih ettiğinde her hâlükârda Allah'ın kaderinin içinde hareket etmiş olacağını söylemesi, işte böyle bir anlayışın ürünüdür.

B. İNSANIN SORUMLULUĞU NEDİR?

Allah Teâlâ'nın meydana gelen her işte iradesi bulunmakla birlikte, rızası sadece iyi olan davranışlardadır. Bir hocanın gayesi, talebesinin başarılı olup sınıf geçmesidir. Talebe çalışmaz ise hocanın yapacağı bir şey yoktur. Yine bir doktorun vazifesi de, hastasını şifaya kavuşturmaktır. Hasta, verilen reçeteyi tatbîk etmez ise, gelişen menfi neticeden kendisi mesul olur. Doktora herhangi bir suç isnat edilemez.

Bir kimsenin kötü bir yola düşüp de: **“Ne yapayım, kaderim böyle imiş!”** demesi, ancak gafleti sebebiyledir. Namaz kılmak isteyen bir kimseye Cenab-ı Hak, kılma sebeplerini ihsan eder; kılmak istemeyenlere de mâni sebepler vererek kıldırılmama tecellisinde bulunur. Dolayısıyla insanın kadere suç atarak kendisini mazur göstermek istemesi, hak ve hakikate karşı işlenen bir haksızlıktır.

C. KADERDE İRADENİN ROLÜ

Kader konusunda iradeyi ikiye ayırabiliriz.

1) Cüzi irade: İnsanın kendi irade ve kudretiyle işlediği fiil ve amellerdir.

2) Külli irade: İnsanın irade ve kudreti dışında meydana gelen hâdise ve hâllerdir.

Birincisinin meydana gelmesine, insanlar irade ve arzuları ile kendileri sebep olmaktadır. Şöyle ki:

Cenâb-ı Hak fertlerin ve cemiyetlerin dünya ve ahiret saadetleri için takip etmeleri gereken yolu tayin ve takdir etmiştir. Bu yolda gidenler saadet ve selâmete ererler; aksi yolda gidenler felâket ve yoksulluğa düşerler. Çünkü Allah, saadet sebeplerine uyanlara saadet, felâket sebeplerine teşebbüs edenlere de felâket takdir buyurmuştur.

Kur’ân-ı Kerîm’de, bir toplumun kendi ahlâkını olumsuz anlamda değiştirmedikçe, Allah’ın o kavmin nimet ve saadetini değiştirmeyeceği beyan edilmektedir;

ÂYET - İ KERÎME

ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِّعْمَةً اَنْعَمَهَا عَلٰى قَوْمٍ حَتّٰى يُغَيِّرُوْا مَا
بِاَنْفُسِهِمْ ۗ وَاَنَّ اللّٰهَ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ

“Bu da, bir millet kendilerinde bulunanı (güzel ahlâk ve meziyetleri) değiştirinceye kadar Allah’ın onlara verdiği nimeti değiştirmeyeceğinden dolayıdır. Gerçekten Allah işitendir, bilendir.” (Enfal, 8/53)

ÂYET - İ KERÎME

اِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتّٰى يُغَيِّرُوْا مَا بِاَنْفُسِهِمْ ۗ

“Bir toplum kendilerindeki özellikleri değiştirinceye kadar Allah, onlarda bulunanı değiştirmez.” (Rad, 13/11)

Yâni, herkesin fert olsun cemiyet olsun, kendi mukadderatına kendisinin sebep olduğu ifade buyurulmaktadır. Allah-u Teâlâ dünya ve ahiret nimetlerinin birtakım sebeplerle meydana gelmesini ezelde takdir etmiş ve şarta bağlamıştır. Öyle ise onların sebepsiz meydana gelmesini arzu etmek, ilâhî kanunlara zıttır. Allah’tan herhangi bir nimeti istemenin yolu, onun sebeplerini yerine getirmektir.

Allah'tan çocuk istemenin yolu evlenmek, meyve istemenin yolu ağaç dikmek olduğu gibi, Cennete girmenin yolu da İlâhî emirlere uymak ve yasaklardan kaçınmaktır. Bunların hepsi Allah'ın takdiridir. Bizler, kadere iman eden kimseler olarak, bu İlâhî takdire boyun eğmek ve istediğimiz nimetlerin sebeplerine teşebbüs etmek durumundayız. Ağaç dikmeksizin meyve istemek gibi, ibadet etmeksizin ebedî saadet beklemek de takdire karşı gelmektir ve cezası, o nimetten mahrum kalmaktır.

İşte, bizim bilhassa üzerinde duracağımız kader, insanın kendi iradesiyle ilgili olan kısımdır. İkinci kısım olan ve insan iradesi dışında meydana gelen kaderin ise sebepleri insanlarca bilinmemektedir. **"Akıl mahlûktur, Hâlık'ını (yaratıcısını) ihata edemez."** kaidesince, insan aklı kaderin bu ikinci kısmına ait hikmet ve sırlara vâkıf olamaz.

Bir insanın erkek veya kadın olması, dünyaya geldiği asır ve belde, ömür süreceği müddet, anne ve babasının kim olacağı gibi hususlar bu kısma misal olarak verilebilir. Bu ve benzeri meselelerdeki İlâhî takdirin sırrını anlamaya zorlanmak insanı helâke götürür. Bu sırlar ahirette, adalet gününde bütün incelikleriyle görünecektir.

TEVEKKÜL

Tevekkül gerekli tedbirleri alıp sonucu Allah'a havale etmektir. Maddî ve manevî sebeplerin hepsine başvurduktan ve alınması gereken bütün tedbirleri alıp yapacak başka bir şey kalmadıktan sonra, Allah'a güvenip dayanmak ve gerisini O'na bırakmak demektir.

Nitekim Enes b. Mâlik'in (r.a.) anlattığına göre bir adam, **"Ey Allah'ın Resûlü! Devemi bağlayıp da mı Allah'a tevekkül edeyim, yoksa salıp da mı tevekkül edeyim?"** diye sordu. Resûlullah (s.a.s.) da, **"Önce onu bağla, sonra (Allah'a) tevekkül et!"** buyurdu. (Tirmizî, Sıfatü'l-kıyâme, 60)

Ayrıca şurası iyi bilinmelidir ki gerçek tevekkül, Allah Teâlâ'nın takdir ettiği sebepleri elde etmek için çalışmaya aykırı bir durum değildir. Bu Allah'ın kâinattaki koyduğu kanunun bir gereği ve dünyadaki hâdiselerin oluşumunun temel esasıdır. Zira Allah Teâlâ tevekkülü emir buyurduğu gibi sebepleri elde etmek için gayret göstermeyi de emir buyurmuştur. Bunun için sadece şu ayeti kerimeye bakmak bile yeterlidir:

ÂYET - İ KERÎME

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ فَانْفِرُوا ثُبَاتٍ أَوْ وَفِرُوا جَمِيعًا

"Ey iman edenler! Tedbirinizi alın; bölük bölük savaşa çıkın, yahut (gerektiğinde)

topyekün savaşın." (Nisa, 4/71)

Sebeplere başvurmadan, **“Kader ne ise o olur.”** tarzında bir anlayış ise tembellikten yahut tedbirsizlikten başka bir şey değildir ve İslâm’ın tevekkül anlayışıyla ilgisi yoktur.

D. ALLAH RESÛLÜ’NÜN (s.a.s.) HAYATINDA TEVEKKÛL

Sevgili Peygamberimiz (s.a.s.), Yüce Allah’tan hicret iznini aldığı günün öğlen vaktinde Hz. Ebû Bekir’in (r.a.) yanına gitti. Hicretteki yol arkadaşı Hz. Ebû Bekir (r.a.) ile birlikte Medine’ye doğru yola çıktığında müşrikler onları her tarafta arıyorlardı. Allah Resûlü (s.a.s.) birçok tedbiri alarak (iyi bir yol arkadaşı, rehber, istihbarat sağlama, değişik bir güzergâh kullanma vb.) Mekke’den ayrıldı. Medine’ye gittiğini kâfirler bilmesin diye yola gündüz değil gece çıkmışlardı. Yine takip edilmemek ve müşrikleri şaşırtmak amacıyla Hz. Peygamber (s.a.s.) ve yol arkadaşı Medine tarafına değil tam aksi yöndeki Sevr Dağı tarafına yöneldiler. Oradaki bir mağarada birkaç gün saklandılar. Buna rağmen kâfirler onların izini bulup mağaranın önüne gelip dayandılar. Acaba başvurdıkları tedbir bir fayda vermemiş miydi? Yol arkadaşı çok endişeliydi. Çünkü müşriklerden bir grup üst üste binmiş kayalardan oluşan bu mağaranın üzerinde gezinip durduğu esnada Hz. Ebû Bekir (r.a.), onların ayaklarını görmüş ve endişesini, **“Onlardan birisi ayaklarının dibine bakacak olsa kesin bizi görür.”** sözüyle dile getirmişti. Bunun üzerine Allah’a karşı her an tam bir güven ve tevekkül içinde bulunan Hz. Peygamber (s.a.s.), **“Üçüncüsü Allah olan iki kişiye sen ne (olacağını) zannediyorsun?”** diye onu teselli etmiş ve Allah’ın kendilerini koruyacağına olan güvenini ve tevekkülünü göstermiştir. (Müslim, Zühd ve Rekaik, 75)

Hz. Ebû Bekir’i (r.a.) **“Üzülme! Çünkü Allah bizimle beraber.”** sözleriyle teskin etmiş, Allah onun üzerine bir güven ve huzur indirmiş ve görünmez ordularıyla onları desteklemişti. (Tevbe 9/40) Böylece Peygamberimiz (s.a.s.) gerçek tevekkülün nasıl olması gerektiğini bize öğretmişti. Çünkü onun hicreti, başlı başına bir tevekkül örneği teşkil etmekteydi.

Hz. Peygamber’in (s.a.s.) bu denli güçlü bir tevekkül duygusuna sahip olması onun sağlam imanıyla da yakından ilişkilidir. Tevekkül, imanın ve Müslümanlığın olgunluğunu gösteren alâmetlerdendir. Kur’an-ı Kerim’de Hz. Musa’nın (a.s.):

ÂYET - İ KERÎME

وَقَالَ مُوسَىٰ يَا قَوْمِ إِن كُنتُمْ آمِنْتُمْ بِاللَّهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا إِن كُنتُمْ مُسْلِمِينَ

“Ey kavmim! Eğer siz gerçekten Allah’a iman etmişseniz, eğer O’na teslim olmuş kimseler iseniz, artık sadece O’na tevekkül edin.” (Yunus, 10/84) demesinde bu ilişkiye dikkat çekilir.

E. TEVEKKÜL ÂBİDESİ HZ. İBRÂHİM (a.s.)

Cenâb-ı Hak; Hz. İbrâhim (a.s.), Hz. İsmâil (a.s.) ve Hâcer vâlidemizi, öyle büyük imtihanlardan geçirmiştir ki, nihâyetinde onlar birer teslîmiyet âbidesi olarak târihe geçmişlerdir. Cenâb-ı Hak bir mükâfât olarak onların teslîmiyetteki ihlâslarını, umre ve hac ibâdetleriyle ebedîleştirmiştir.

1) Hz. İbrâhim (a.s.), mancınıkla ateşe atılacağı zaman, melekler heyecanlandı. Bir kısmı, Hz. İbrâhim'e (a.s.) yardım etmek için Allah Teâlâ'dan izin istedi. Melekler, Hz. İbrâhim'e (a.s.) bir isteği olup olmadığını sordular. O ise:

“–Dostla dostun arasına girmeyin!” buyurdu.

Daha sonra Cebrâîl (a.s.) geldi:

“–Bana ihtiyâcın var mı?” diye sordu.

İbrâhim (a.s.):

“–**Sana ihtiyâcım yok. O bana yetişir; O ne güzel Vekîl'dir!**” buyurdu. (Buhârî, Tefsîrû sûre (3), 13)

Nitekim Halîlullâh'ın bu yüce teslîmiyeti ve yalnız Hakk'a tevekkülü üzerine, O daha ateşin içine düşmeden Allah Teâlâ ateşe emretti:

ÂYET - İ KERÎME

قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ

“Biz de, ‘Ey ateş’ dedik, ‘İbrâhim’e serin ve zararsız ol!’” (Enbiyâ, 21/69)

Bu emirle birlikte Hz. İbrâhim (a.s.) düştüğü yer bir anda gülistâna döndü. Orada tatlı bir pınar kaynayıp akmaya başladı.

2) Peygamber Efendimiz (s.a.s.) şöyle anlatır:

Hz. İbrâhim (a.s.), Hz. Hâcer ile henüz süt çağındaki oğlu İsmâil'i (a.s.) alıp Mekke'ye getirmişti. Hz. İbrâhim (a.s.), âilesi ile oğlunu, yanlarına bir dağarcık hurma ve bir kırba su

koyarak birçok hikmete binâen orada bıraktı. Hz. İbrâhim (a.s.) arkasını dönüp giderken Hz. Hâcer:

– “İbrâhim! Bizi konuşup görüşecek bir kimsenin, yiyip içecek bir şeyin bulunmadığı bu vâdide, tek başımıza bırakıp da nereye gidiyorsun?” diye sordu. Bu soruyu birkaç defa tekrarladıysa da Hz. İbrâhim (a.s.) susuyordu. Sonunda Hâcer vâlidemiz:

– “Bunu böyle yapmanı sana Allâh mı emretti?” dedi. Bu defâ Hz. İbrâhim (a.s.):

– “Evet, Allâh emretti.” dedi. (Bu cevap üzerine rahatlayan Hâcer vâlidemizin dilinden, Allâh’a teslîmiyetin zirvesini gösteren) şu sözler döküldü:

– “Öyleyse Allâh bizi korur, zâyî etmez!”

Daha sonra geri döndü. Hz. İbrâhim (a.s.) da yürüyüp gitti. Kimsenin kendisini göremediği Seniyye mevkiine varınca, yüzünü Kâbe tarafına çevirdi, ellerini kaldırarak şöyle duâ etti:

ÂYET - İ KERÎME

رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا
لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنْ
الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ

“Ey Rabbimiz! Namazı dosdoğru kılmaları için ben, neslimden bir kısmını Sen’in Beyti Harem’inin (Kâbe’nin) yanında, ziraat yapılmayan bir vâdiye yerleştirdim. Artık Sen de insanlardan bir kısmının gönüllerini onlara meyledici kıl ve meyvelerden bunlara rızık ver! Umulur ki bu nîmetlere şükrederler.” (İbrâhim, 14/37; Buhârî, Enbiyâ, 9)

F. TEVEKKÜL TEMBELLİK DEĞİLDİR

Tevekkül, çalışma ve ilerlemeye de engel değildir. Maalesef tevekkül ile çalışma arasındaki bağı anlamamak, İslâm dünyasında zaman zaman problem hâline gelmiştir. Çalışmayı ve sebebe sarılmayı terk edip “Allah’ın dediği olur.” diyerek kenara çekilme, kendi yapması gereken şeyleri Allah’tan bekleme şeklindeki anlayış dinimizin tasvip etmediği yanlış bir tevekkül anlayışıdır. Akıllı, dikkatli ve tedbirli şekilde tevekkül etmeyi bir örnekle açıklayacak olursak; tarlasından iyi bir ürün almak isteyen bir kimse önce tarlayı güzelce sürmeli, tohumu ekmeli, gübresini atmalı, gerekirse sulamasını da yapmalıdır. Ürüne zarar verecek şeylere karşı her türlü tedbiri de aldıktan sonra gerisini Allah’a bırakmalı, O’na tevekkül edip güvenmelidir. Çünkü o kimse, tarlasından

ürün elde etmek için elinden geleni yapmıştır. Artık tarlanın ürün vermesi için Allah’a tevekkül edip güvenecek, sonucu O’ndan bekleyecektir.

Dinimizde gayret etmeden bir başarıya ulaşmak, yerinde oturarak Allah’tan bir şey beklemek, sonra da işlerini Allah’a havale etmek, böylelikle Allah’ı işlerine vekil tayin ettiğini düşünmek gibi bir tevekkül anlayışı yoktur. Böyle bir anlayışın ne Peygamberimiz (s.a.s.) ne de Rabbimiz tarafından kabul görmesi düşünülemez.

Millî şairimiz Mehmet Âkif’in şu dizeleri, âdeta bu hususları özetler mahiyettedir:

‘Allah’a dayandım!’ diye sen çıkma yataktan...
Ma’nâ-yı tevekkül bu mudur? Hey gidi nâdan!
Ecdâdını, zannetme, asırlarca uyurdu;
Nerden bulacaktın o zaman eldeki yurdu?
Üç kıt’ada, yer yer, kanayan izleri şahid:
Dinlenmedi bir gün o büyük nesl-i mücâhid.
Âlemde ‘tevekkül’ demek olsaydı ‘atâlet’,
Mîrâs-ı diyânetle yaşar mıydı bu millet?
Çoktan kürenin meş’al-i tevhîdi sönerdi;
Kur’an duramaz, nezd-i ilâhîye dönerdi.

— Mehmet Âkif Ersoy, Safahat

G. PEYGAMBERİMİZ’DEN (s.a.s.) TEVEKKÜL DERSİ

Abdullah b. Abbâs (r.a.), bir gün aynı binit üzerinde Allah Resûlü’nün (s.a.s.) arkasındayken onun kendisine şöyle dediğini anlattı:

HADÎS-İ ŞERÎF

يَا غُلَامُ إِنِّي مُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ

“Delikanlı! Sana bazı şeyler öğreteceğim.

HADÎS-İ ŞERÎF

اِحْفَظْ اللَّهَ يَحْفَظَكَ اِحْفَظْ اللَّهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ

Allah’ı gözet ki Allah da seni gözet sin. Allah’ı gözet ki Allah’ı (daima) yanında bulasın.

HADİS-İ ŞERİF

وَإِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ

Bir şey istediğinde Allah'tan iste! Yardıma muhtaç olduğunda Allah'tan yardım dile!

HADİS-İ ŞERİF

وَأَعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوكَ لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ

Şunu bil ki bütün insanlar sana fayda vermek için toplansa Allah'ın takdiri dışında sana faydalı olamazlar.

HADİS-İ ŞERİF

وَلَوْ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يَضُرُّوكَ لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّتِ الصُّحُفُ

Ayrıca bütün insanlar sana zarar vermek için toplansa Allah'ın takdiri dışında sana hiçbir şeyde zarar veremezler. Bu konuda kalemler kaldırılmıştır (yeni bir şey yazmaz), sayfalar(daki yazılar) kurumuştur (değişmez).” (Tirmizi, Sıfatü'l-kıyâme, 59)

H. TEVEKKÜL KONUSUNDA DUAMIZ NASIL OLMALI?

Allah Resûlü'nün (s.a.s.) yatağa yatarken okunmasını tavsiye ettiği tevekkül ve teslimiyet dolu dua şu şekildedir:

D U Â

“Allah'ım! Kendimi sana teslim ettim. İşimi sana havale ettim. Azabından korkup, sevabını umup sırtımı sana dayadım. Senden (azabından) korunmanın ve güvende olmanın tek yolu, ancak sana (rahmetine) sığınmaktır. İndirdiğin kitabına ve gönderdiğin Nebî'ye inandım. Beni öldürürsen, (bozulmamış) fitrat üzere öldür. Bu kelimeleri son sözlerim eyle.” (Buhârî, Deavât, 6)

*Vaazın hazırlanmasında D.İ.B. Kürsüden Öğütler 52 Vaaz “Kader ve Kazaya İman” ve Hadislerle İslam “Kader, Kaza ve Tevekkül Maddesinden” ve Dr. Mehmet Ergün'ün “Kadere İman” konulu vaazından yararlanılmıştır.